

Sygn. akt III AUa 2042/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G.

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Czyżak
Sędziowie:	SSA Alicja Podlewska (spr.) SSA Aleksandra Urban
Protokolant:	stażysta Anita Musijowska

po rozpoznaniu w dniu 6 kwietnia 2016 r. w Gdańsku

sprawy R. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 września 2015 r., sygn. akt VIII U 830/15

oddala apelację.

SSA Alicja Podlewska SSA Grażyna Czyżak SSA Aleksandra Urban

Sygn. akt III AUa 2042/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 maja 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił R. D. prawa do emerytury pomostowej, ponieważ w jego ocenie ubezpieczony nie udokumentował 15 lat okresu wykonywania pracy w warunkach szczególnych, a jedynie 12 lat, 5 miesięcy i 7 dni. Do pracy w warunkach szczególnych nie zaliczono okresu od 27 czerwca 1990 r. do 27 listopada 1990 r. z tytułu pracy na statkach obcych bander na podstawie zaświadczenia z (...) sp. z o.o. z dnia 25 lutego 2002 r.

Ubezpieczony R. D. odwołał się od powyższej decyzji wskazując, iż w spornym okresie zatrudniony był u pracodawcy zagranicznego na statkach obcej bandery w charakterze kucharza. Dodatkowo ubezpieczony wskazał, iż także w okresach: od 01 września 1992 r. do 12 grudnia 1992 r., od 08 maja 1993 r. do 05 sierpnia 1993 r., od 01 kwietnia 1995 r. do 17 czerwca 1995 r., od 03 czerwca 2005 r. do 01 sierpnia 2005 r., od 25 sierpnia 2005 r. do 26 listopada 2005

r., od 15 grudnia 2005 r. do 12 stycznia 2006 r., od 19 marca 2006 r. do 10 lipca 2006 r. od 14 października 2006 r. do 08 grudnia 2006 r., od 25 stycznia 2007 r. do 23 marca 2007 r., od 01 czerwca 2007 r. do 27 lipca 2007 r., od 30 sierpnia 2007 r. do 28 listopada 2007 r., od 13 grudnia 2007 r. do 12 stycznia 2008 r., od 19 marca 2008 r. do 16 czerwca 2008 r., od 27 listopada 2008 r. do 31 grudnia 2008 r., stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w warunkach szczególnych na statkach morskich.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Pozwany wyjaśnił, iż w okresie od 27.06.1990 do 27.11.1990r wnioskodawca nie był delegowany do pracy za granicę przez pracodawcę polskiego, a jedynie przez firmy pośredniczące, które zajmowały się kierowaniem polskich marynarzy do pracy za granicą u obcych armatorów. Ubezpieczony w okresie wskazanym w zaświadczeniu z P. nie wykonywał pracy w ramach stosunku pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 2 pkt 3 w/w ustawy), a był jedynie skierowany za pośrednictwem w/w firmy do pracy u zagranicznych armatorów w systemie kontraktowym. W związku z powyższym, zdaniem organu rentowego P. nie jest zarówno płatnikiem, o którym mowa w art. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych, jak i podmiotem uprawnionym do wystawiania zaświadczeń na podstawie art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych. Podsumowując pozwany zakwestionował zaświadczenie wystawione przez P. z dnia 25 lutego 2002r. o wykonywaniu pracy w warunkach szczególnych oraz okoliczność, że ubezpieczony ww. okresie wykonywał pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych.

Organ emerytalny zarzucił również, iż ubezpieczony nie udokumentował zgodnie z obowiązującymi przepisami innych okresów pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych.

Wyrokiem z dnia 30 września 2015r. sygn.. VIII U 830/15, Sąd Okręgowy w Gdańsku decyzję pozwanego i przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury pomostowej od dnia 7 maja 2015r. (punkt 1), stwierdził, iż pozwany ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (punkt 2).

Swoje rozstrzygnięcie Sąd I instancji oparł o następujące ustalenia faktyczne i prawne.

Ubezpieczony R. D., ur. dnia (...), z zawodu kucharz-marynarz w dniu 27 kwietnia 2015 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniosek o emeryturę pomostową. Na dzień wydania decyzji ubezpieczony udowodnił wymagany okres składkowy i nieskładkowy (tj. 29 lat, 8 dni), a w tym 12 lat, 5 miesięcy i 7 dni okresu pracy w warunkach szczególnych. Ubezpieczony nie pozostaje w stosunku pracy. Organ rentowy nie uwzględnił do stażu pracy w warunkach szczególnych okresów zatrudnienia wnioskodawcy od 27 czerwca 1990 r. do 27 listopada 1990 r. na podstawie zaświadczenia z (...) sp. z o.o. z dnia 25 lutego 2002 r. Zaskarżoną w sprawie decyzją z dnia 26 maja 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił R. D. prawa do emerytury pomostowej.

W okresie od 09 lutego 1990 r. do 30 czerwca 1994 r. ubezpieczony korzystał z urlopu bezpłatnego w (...) celem zatrudnienia na statkach obcej bandery. Ubezpieczony był zatrudniony u armatorów zagranicznych za pośrednictwem (...) sp. z o.o. na stanowisku kucharza w okresie od 27 czerwca 1990 r. do 27 listopada 1990 r. (...) sp. z o.o. uiszczala na rzecz ZUS składki na ubezpieczenia społeczne i opłaty na Fundusz Pracy

W okresach od 01 września 1992 r. do 12 grudnia 1992 r., od 08 maja 1993 r. do 05 sierpnia 1993 r., od 01 kwietnia 1995 r. do 17 czerwca 1995 r., od 03 czerwca 2005 r. do 01 sierpnia 2005 r. od 25 sierpnia 2005 r. do 26 listopada 2005 r., od 15 grudnia 2005 r. do 12 stycznia 2006 r. od 19 marca 2006 r. do 10 lipca 2006 r. od 14 października 2006 r. do 08 grudnia 2006 r. od 25 stycznia 2007 r. do 23 marca 2007 r. od 01 czerwca 2007 r. do 27 lipca 2007 r. od 30 sierpnia 2007 r. do 28 listopada 2007 r. od 13 grudnia 2007 r. do 12 stycznia 2008 r. od 19 marca 2008 r. do 16 czerwca 2008 r. od 27 listopada 2008 r. do 31 grudnia 2008 r. ubezpieczony zatrudniony był na statkach obcych bander w charakterze kucharza, kucharza/stewarda, kucharza/marynarza.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, iż powyższy stan faktyczny ustalił na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy, w tym w aktach osobowych ubezpieczonego oraz aktach ubezpieczeniowych pozwanego, której prawdziwość i rzetelność nie była przez żadną ze stron kwestionowana. Sąd również nie znalazł podstaw do podważenia jej wiarygodności z urzędu. Podstawę ustaleń stanu faktycznego stanowiły także zeznania wnioskodawcy przesłuchanego

w charakterze strony których treść, zdaniem Sądu I instancji, uzupełniała pozostały materiał dowodowy i w pełni z nim korespondowała.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, iż zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

W niniejszej sprawie niesporne było, iż ubezpieczony urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r., ukończył 60 rok życia, przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach oraz nie pozostaje w stosunku pracy. Kwestia sporną pozostawało natomiast to, czy ubezpieczony osiągnął piętnastoletni staż pracy w szczególnych warunkach.

Sąd stwierdził, iż zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazuje, że jako pracę wykonywaną w szczególnych warunkach przez ubezpieczonego, podlegającą doliczeniu do okresu uznanego przez pozwanego, należy uznać pracę wykonywaną przez niego w okresie od 27 czerwca 1990 r. do 27 listopada 1990 r. - za pośrednictwem P. sp. z o.o. oraz okresy od 01 września 1992 r. do 12 grudnia 1992 r., od 08 maja 1993 r. do 05 sierpnia 1993 r., od 01 kwietnia 1995 r. do 17 czerwca 1995 r., od 03 czerwca 2005 r. do 01 sierpnia 2005 r. od 25 sierpnia 2005 r. do 26 listopada 2005 r., od 15 grudnia 2005 r. do 12 stycznia 2006 r. od 19 marca 2006 r. do 10 lipca 2006 r. od 14 października 2006 r. do 08 grudnia 2006 r. od 25 stycznia 2007 r. do 23 marca 2007 r. od 01 czerwca 2007 r. do 27 lipca 2007 r. od 30 sierpnia 2007 r. do 28 listopada 2007 r. od 13 grudnia 2007 r. do 12 stycznia 2008 r. od 19 marca 2008 r. do 16 czerwca 2008 r. od 27 listopada 2008 r. do 31 grudnia 2008 r., w których to ubezpieczony zatrudniony był na statkach obcych bander w charakterze kucharza, kucharza/stewarda, kucharza/marynarza. ZUS zaliczył ubezpieczonemu powyższe okresy do ogólnego stażu pracy.

Odnośnie okresu zatrudnienia wnioskodawcy za pośrednictwem (...) sp. z o.o., okoliczność ta była kwestionowana przez pozwanego jedynie na gruncie prawnym – wskazywał on, iż nie zaliczył powyższego okresu jako okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, ponieważ (...) sp. z o.o. nie była pracodawcą, a pełniła tylko funkcję jednostki kierującej do pracy za granicą. Skoro nie była ona pracodawcą wnioskodawcy w spornym okresie, a tylko jednostką kierującą, to brak podstaw do uwzględnienia przy ustalaniu uprawnień do emerytury wystawionego przez nią zaświadczenie. W ocenie Sądu Okręgowego z powyższym stanowiskiem pozwanego nie można się zgodzić. W uchwale z dnia 21 września 1984 r. w sprawie III UZP 48/84 (LEX 14630) Sąd Najwyższy wskazał, iż choć w świetle przepisu § 2 ust. 2 rozporządzenia (rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze) to zakład pracy wydaje zaświadczenie o zatrudnieniu w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wyłącznie na podstawie posiadanej dokumentacji, jednakże w sądowym postępowaniu odwoławczym możliwe jest ustalenie tych okresów także w oparciu o inne dowody. Zatem możliwe jest ustalenie faktu wykonywania pracy w szczególnych

warunkach również na podstawie innych dokumentów niż zaświadczenie wystawione przez pracodawcę. W ocenie Sądu brak było podstaw do zakwestionowania zaświadczenia z dnia 25 lutego 2002 r., które zostało wystawione w odpowiedniej formie i zawiera wszystkie niezbędne elementy.

Należy również zwrócić uwagę, że pracodawca zatrudniający ubezpieczonego tj. armator zagraniczny nie był uprawniony do wystawienia zaświadczenia o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach. Instytucja pracy w szczególnych warunkach jest znana w prawie polskim natomiast trudno oczekiwać, aby pracodawca zagraniczny nie znający rozwiązań właściwych prawu polskiemu zajmował się wystawianiem takich zaświadczeń. Ze względów praktycznych uprawnienie do potwierdzania wykonywania pracy w szczególnych warunkach powinno leżeć w kompetencjach jednostki pośredniczącej w zatrudnianiu pracowników u podmiotów zagranicznych.

Odnosnie okresów od 01 września 1992 r. do 12 grudnia 1992 r., od 08 maja 1993 r. do 05 sierpnia 1993 r., od 01 kwietnia 1995 r. do 17 czerwca 1995 r., od 03 czerwca 2005 r. do 01 sierpnia 2005 r. od 25 sierpnia 2005 r. do 26 listopada 2005 r., od 15 grudnia 2005 r. do 12 stycznia 2006 r. od 19 marca 2006 r. do 10 lipca 2006 r. od 14 października 2006 r. do 08 grudnia 2006 r. od 25 stycznia 2007 r. do 23 marca 2007 r. od 01 czerwca 2007 r. do 27 lipca 2007 r. od 30 sierpnia 2007 r. do 28 listopada 2007 r. od 13 grudnia 2007 r. do 12 stycznia 2008 r. od 19 marca 2008 r. do 16 czerwca 2008 r. od 27 listopada 2008 r. do 31 grudnia 2008 r. Sąd Okręgowy zważył, iż pozwany organ uprzednio zaliczył ubezpieczonemu powyższe okresy do ogólnego stażu pracy.

W polskim prawie warunki zatrudnienia i pracy marynarzy na statkach morskich reguluje ustawa z 1991 r. o pracy na morskich statkach handlowych. W dziale III w/w ustawy znajdują się przepisy dotyczące książeczek żeglarskich. Zgodnie z art. 9 powołanej ustawy książeczka żeglarska stwierdza tożsamość jej posiadacza, przebieg pracy na statkach oraz zawiera dane o stanie zdrowia i uprawnia do przekroczenia granicy Państwa Polskiego. Książeczkę żeglarską wystawia się m.in. na wniosek marynarza lub rybaka, na czas nie określony, chyba że wnoszący o jej wystawienie jedynie na czas określony lub na czas określonej podróży morskiej (art. 11-12 ustawy). Dyrektor urzędu morskiego odmawia wystawienia książeczki żeglarskiej: 1) jeżeli z wnioskiem wystąpiła osoba nieuprawniona, 2) dla osoby: a) która nie ukończyła 18 roku życia, b) która jest niezdolna do wykonywania pracy na statku ze względu na stan zdrowia, c) wobec której prawomocnie orzeczono zakaz wykonywania pracy na statku, d) wobec której zachodzą przesłanki odmowy wydania paszportu (art. 13 ustawy). Z treści powyższych przepisów jasno wynika, iż jednym z zasadniczych dokumentów każdego członka załogi morskiego statku handlowego jest książeczka żeglarska, która stanowi niezbędny wymóg zatrudnienia na statku. Aby uzyskać przedmiotową książeczkę należy posiadać odpowiednie kwalifikacje - świadectwo, albo dyplom, brak bowiem wymaganego dokumentu powoduje, iż dyrektor urzędu morskiego odmawia jej wystawienia.

W niniejszej sprawie R. D., aby świadczyć pracę na jednostkach pływających musiał obowiązkowo legitymować się posiadaniem książeczki żeglarskiej. Skoro zatem miał obowiązek posiadania takiego dokumentu uznać należy, iż praca przez niego świadczona była pracą w szczególnych warunkach - pracą na statkach żeglugi morskiej. Posiadanie bowiem książeczki żeglarskiej przesądza, iż osoba będąca w jej posiadaniu świadczy pracę na morskich statkach handlowych, co wynika wprost z usytuowania przepisów o książeczkach żeglarskich w ustawie o pracy na morskich statkach handlowych.

Wykonywanie pracy w szczególnych warunkach można dowodzić przed sądem nie tylko na podstawie świadectwa pracy wystawionego przez płatnika składek, gdyż przepis art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych nie zmienia przepisów kodeksu postępowania cywilnego określającego katalog środków dowodowych, przy pomocy których strona może udowodniać fakty, z których wywodzi skutki prawne (Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 20 lutego 2013 r., III AUa 1044/12). Odmienne stanowisko byłoby krzywdzące dla strony.

Podsumowując Sąd I instancji stwierdził, iż R. D. spełnia wszystkie przesłanki do przyznania mu prawa do emerytury pomostowej, gdyż po zaliczeniu okresów pracy od 27 czerwca 1990 r. do 27 listopada 1990 r., od 01 września 1992 r. do 12 grudnia 1992 r., od 08 maja 1993 r. do 05 sierpnia 1993 r., od 01 kwietnia 1995 r. do 17 czerwca 1995 r., od 03 czerwca 2005 r. do 01 sierpnia 2005 r. od 25 sierpnia 2005 r. do 26 listopada 2005 r., od 15 grudnia 2005 r. do

12 stycznia 2006 r. od 19 marca 2006 r. do 10 lipca 2006 r. od 14 października 2006 r. do 08 grudnia 2006 r. od 25 stycznia 2007 r. do 23 marca 2007 r. od 01 czerwca 2007 r. do 27 lipca 2007 r. od 30 sierpnia 2007 r. do 28 listopada 2007 r. od 13 grudnia 2007 r. do 12 stycznia 2008 r. od 19 marca 2008 r. do 16 czerwca 2008 r. od 27 listopada 2008 r. do 31 grudnia 2008 r. legitymuje się on wymaganym 15 letnim okresem pracy w szczególnych warunkach spełniając jednocześnie pozostałe warunki do przyznania mu prawa do emerytury pomostowej, co w niniejszej sprawie nie było sporne.

Dlatego, na mocy przepisów przywołanych wyżej i w oparciu o art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie 1 wyroku.

Działając na podstawie przepisu art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w punkcie 2 wyroku, Sąd I instancji stwierdził, że pozwany organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, bowiem poczynienie wiążących ustaleń co do charakteru zatrudnienia wnioskodawcy w spornym okresie mających wpływ na prawo do wnioskowanego świadczenia, nastąpiło na etapie postępowania sądowego.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ emerytalny zaskarżając go w całości i domagając się jego zmiany i oddalenia odwołania ewentualnie uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Pozwany zarzucił naruszenie:

- przepisów prawa materialnego tj. art. 4, art. 2, art. 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008r, Nr 237, póź. 353 z późn. zm.), art. 6 ust 1 ustawy z dnia 13 października 1998r o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U z 2013r póź. 1442) poprzez przyjęcie, iż wnioskodawca spełnia wymogi ustawowe uzasadniające przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej,

- naruszenie przepisu postępowania- art. 233 §1 k.p.c., poprzez brak wszechstronnego wyjaśnienia okoliczności sprawy skutkujące niewłaściwą oceną stanu faktycznego, a przez to nieprawidłową ocenę prawa.

W uzasadnieniu wskazał, iż z dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy wynika, iż wnioskodawca nie był związany stosunkiem pracy z P. Sp. z o.o i innymi armatorami w okresach pracy w okresach uznanych przez Sąd. Ubezpieczony w spornych okresach zatrudniony był za granicą za pośrednictwem firm, które nie były jego pracodawcami i nie podlegał ubezpieczeniom społecznym jako pracownik. Zatem brak podstaw do zaliczenia spornych okresów do stażu ubezpieczeniowego oraz uznania wskazanych okresów jako pracy w szczególnych warunkach. Biorąc pod uwagę powyższe, zdaniem apelującego, brak jest możliwości zaliczenia do okresów wykonywania pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ustawy o emeryturach pomostowych, a tym samym do stażu ubezpieczeniowego, uprawniającego do emerytury, okresów pracy polskiego marynarza u armatora zagranicznego, do którego został skierowany przez zakład nie będący jego pracodawcą. Definicja pracownika, wprowadzona przepisami ustawy o emeryturach pomostowych, obejmuje bowiem swoim zakresem jedynie pracowników podlegających obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu, a więc tych, którzy wykonując prace na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

Wobec tego, zdaniem organu rentowego, brak podstaw do przyznania emerytury pomostowej na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 grudnia 2008r o emeryturach pomostowych. W ocenie pozwanego nie został spełniony wymóg posiadania 15 lat pracy w warunkach szczególnych zgodnie z art. 3 ust 1 i 3 ustawy pomostowej.

Pozwany mając na uwadze stan faktyczny sprawy i obowiązujące przepisy prawa - nie podziela stanowiska Sądu wyrażonego w punkcie 2 zaskarżonego wyroku, co do stwierdzenia, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Ponadto pozwany podniósł, iż punkt 2 tenora jest sprzeczny z uzasadnieniem wyroku.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie ponieważ nie zawiera zarzutów skutkujących uchYLENIEM lub zmianą wyroku Sądu I instancji.

W apelacji organ rentowy podniósł zarzut naruszenia prawa procesowego, a w szczególności art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie przez ten Sąd granic swobodnej oceny dowodów, a w konsekwencji poczynienie błędnych ustaleń faktycznych i prawnych w sprawie. Skuteczne postawienie zarzutu sprzeczności istotnych ustaleń ze zgromadzonymi dowodami lub naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, lub nie uwzględnił wszystkich przeprowadzonych w sprawie dowodów, jedynie to bowiem może być przeciwstawione uprawnieniu do dokonywania swobodnej oceny dowodów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2004 r. w sprawie III CK 245/04, publik. LEX 174185). Apelacja tak skonstruowanych zarzutów nie przedstawia. Czym innym natomiast jest ocena prawna dokonanych ustaleń w ramach dochodzonych roszczeń. Prawdliwość takiej oceny prawnej podlega kontroli w ramach zarzutu naruszenia prawa materialnego.

Spór w przedmiotowej sprawie koncentruje się wyłącznie na kwestii spełnienia przez R. D., przesłanki wynikającej z treści art. 4 pkt 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2015 poz. 965 j.t., nazywanej dalej „ustawą o emeryturach pomostowych”), a konkretnie sporne było czy do stażu pracy w warunkach szczególnych należy zaliczyć skarżącemu okresy zatrudnienia u armatorów zagranicznych wymienione w odwołaniu tj. za pośrednictwem P. w 1990r. oraz u armatorów zagranicznych w latach 1995-2008.

Pozwany zaliczył ubezpieczonemu do stażu pracy w warunkach szczególnych okresy zatrudnienia w Morskim Instytucie Rybackim (4 maja 1978r. do 31 grudnia 1980r.) oraz w (...) w G. (7 stycznia 1981r. do 8 lutego 1990r.) – na stanowisku wymienionym w wykazie A dział VIII poz. 4 załącznika do rozporządzenia z 1983r. oraz w (...) s.a. w G. (5 lipca 2011r. do 06.10.2011, od 28.06.2013 do 02.09.2013, od 23.07.2014 do 07.08.2014, od 26.08.2014 do 23.10.2014, od 01.04.2015 do 15.04.2015r.) na stanowisku wymienionym załączniku nr 1 pkt 24 ustawy o emeryturach pomostowych - udokumentowane świadectwami pracy w warunkach szczególnych oraz zaświadczeniem o wykonywaniu prac w szczególnych warunkach (k. 5, 8 akt KP, k. 37 a.e.). Z wyłączeniem okresów zwolnień lekarskich (art. 12 ustawy o emeryturach pomostowych”) Łącznie dawało to 12 lat 5 miesięcy 7 dni stażu pracy w warunkach szczególnych.

Warunkiem nabycia prawa do emerytury pomostowej, stosownie do powołanego przepisu, jest osiągnięcie przez ubezpieczonego okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszącego co najmniej 15 lat. Ubezpieczonemu brakowało zatem do stażu wymaganego do nabycia prawa do przedmiotowego świadczenia 2 lata 6 miesięcy 23 dni.

Okres zatrudnienia od 27 czerwca 1990 r. do 27 listopada 1990r. – pracy u armatora zagranicznego za pośrednictwem (...) spółki z o.o. w W. był zatem zbyt krótki (5 miesięcy 1 dzień), aby uzupełnić brakujący staż pracy w warunkach szczególnych. Podkreślić jednakże należy, iż (...) spółka z o.o. odprowadziła za ww. okres składki na ubezpieczenie społeczne w kraju – co ubezpieczony udokumentował stosownym zaświadczeniem (k. 9 a.KP), w związku z powyższym pozwany uwzględnił ww. okres do ogólnego stażu ubezpieczeniowego R. D..

Decydujące zatem dla rozstrzygnięcia o żądaniu ubezpieczonego było, czy można mu uwzględnić do stażu pracy w warunkach szczególnych okresy pracy u armatorów zagranicznych, przebyte w latach 1992 do 2008r.

Okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach należy ustalać z uwzględnieniem przepisów art. 3 ust. 4-7 ustawy o emeryturach pomostowych. Do okresu tego wlicza się okresy pracy kwalifikowanej osiągnięte zarówno przed dniem 1 stycznia 2009 r., jak i po wejściu w życie tej ustawy. Do okresu uprawniającego do emerytury pomostowej osiągniętego przed dniem 1 stycznia 2009 r. wlicza się okresy pracy w szczególnych warunkach oraz w szczególnym charakterze, o których mowa w art. 32 ust. 2 i 3 i art. 33 ustawy emerytalnej i w rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, jak również okresy takiej pracy w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Za okresy pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze osiągnięte po wejściu w życie ustawy o emeryturze pomostowej uznaje się wyłącznie te okresy, o których mowa w art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy.

Zgodnie z wykładnią zaprezentowaną w wyrokach Sądu Najwyższego: z dnia 27 kwietnia 2010 r. w sprawie II UK 328/2009 (publik. Lex Polonica nr 2444470) oraz z dnia 01 czerwca 2010 r. w sprawie II UK 5/2010 (publik. LEX nr 589882), a którą Sąd odwoławczy w pełni podziela, okresy wykonywania pracy za granicą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na podstawie umów o pracę zawartych bezpośrednio z pracodawcami zagranicznymi mogą być uznane za okresy zatrudnienia w rozumieniu art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy emerytalnej, pod warunkiem opłacenia składek w Polsce, również na dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe (art. 6 ust. 1 i 2 tej ustawy w związku z art. 7 pkt 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), chyba że na podstawie umów o zatrudnieniu lub umów międzynarodowych pracownik został objęty ubezpieczeniem w trybie i na zasadach obowiązujących w państwie zatrudnienia lub określonych w umowach międzynarodowych (np. obowiązkiem podlegania ubezpieczeniu właściwemu dla pracowników pracodawcy zagranicznego w jego siedzibie za granicą lub w innym miejscu prowadzenia przezeń działalności). Stanowi to kontynuację linii orzeczniczej, że okresy zatrudnienia obywateli polskich za granicą wliczane są do okresów ubezpieczenia społecznego w Polsce pod warunkiem opłacenia składki w polskim organie ubezpieczeń społecznych, chyba że ustawa lub ratyfikowana umowa międzynarodowa stanowi inaczej (por. wyrok S.N. z dnia 30 sierpnia 2001 r. w sprawie II UKN 500/2000, publik. OSNP 2003/10, poz. 258), oraz że do okresu pracy w szczególnych warunkach wlicza się okresy wykonywania za granicą u zagranicznych pracodawców prac wymienionych w wykazach stanowiących załączniki do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.), jeżeli są one uznane za okresy składkowe (por. wyrok S.N. z dnia 05 marca 2003 r. w sprawie II UK 196/2002, publik. OSNP 2004/8, poz. 144). Przypomnieć trzeba, iż stosownie do treści art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. okresy, za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne - zatrudnienia po ukończeniu 15 lat życia: obywateli polskich za granicą - u innych pracodawców zagranicznych, jeżeli w okresie pracy za granicą były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne w Polsce (lit. d). Zaliczenie zatem do okresu pracy w szczególnych warunkach okresów wykonywania za granicą u zagranicznych pracodawców prac wymienionych w wykazach stanowiących załączniki do ustawy o emeryturach pomostowych, zależy od uznania tych okresów za okresy składkowe (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 25 kwietnia 2013 r., III AUa 1793/12, LEX nr 1314709).

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 21 stycznia 2010 r., II UK 162/09, LEX nr 583806 (a także w powołanej uchwałie II UK 5/2010) wyjaśnił zasadnie także, że charakter świadczenia pracy „członka załogi statku morskiego”, a ściślej fakty go wyznaczające, są w istocie powszechnie znane, a więc nie wymagają w zasadzie dowodu (art. 228 § 1 k.p.c.). Jest to praca podporządkowana i wykonywana odpłatnie, a więc ma cechy pracy świadczonej na podstawie stosunku pracy w rozumieniu art. 22 k.p.” Ubezpieczony z całą pewnością w spornych okresach pracy na statkach morskich u armatorów zagranicznych, także za pośrednictwem spółki (...) miał status pracownika, co wynika nie tylko z charakteru pracy członka załogi na statku morskim w stałym systemie kontraktowym, ale również zostało potwierdzone książeczką żeglarską z okresami zamustrowania. Podkreślić należy, że istotą stosunku pracy jest świadczenie przez pracownika na rzecz pracodawcy pracy dobrowolnie podporządkowanej. Zgodnie bowiem z art. 22 k.p., przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju, na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem, w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca do zatrudnienia pracownika za wynagrodzeniem. Celem i zamiarem stron umowy o pracę winna być zatem faktyczna realizacja treści stosunku pracy w granicach zakreślonych zawartą umową. W świetle przedstawionych rozważań oczywistym jest, że osoba wykonująca zatrudnienie na statku, podlega podporządkowaniu i nadzorowi ze strony bezpośredniego przełożonego. Wykonuje ona pracę w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę i nie możliwym jest jego zmiana, co wynika już z samego faktu przebywania na jednostce pływającej.

Dodatkowo wskazać należy, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 marca 2010 r.,

II UK 286/09, OSNP 2011/17-18/237 podał, że dobrowolny charakter ubezpieczenia pracownika zatrudnionego u zagranicznego pracodawcy nie świadczy, że zatrudnienie to nie mogło odbywać się w ramach stosunku pracy.

Ponadto wskazać należy, że żaden z przepisów ustawy emerytalnej nie różnicuje możliwości uwzględniania okresu zatrudnienia u zagranicznego armatora do stażu „ogólnego” lub „szczególnego” przy ustalaniu prawa do emerytury przewidzianej w art. 32 tej ustawy na warunkach określonych w rozporządzeniu, a to ostatnie ustanawia wyłącznie wymaganie zaliczania do okresów pracy uzasadniających prawo do świadczeń na określonych w nim zasadach tylko takich okresów, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Oznacza to, że brak jest podstaw prawnych do niewliczania do okresu pracy w szczególnych warunkach okresów wykonywania pracy za granicą u pracodawcy zagranicznego, jeżeli okresy te zostały uznane za okresy składkowe (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2009 r., II UK 108/09, OSNP 2011/11-12/163).

Podkreślić trzeba, że w świetle przepisów prawa polskiego – ustawa z dnia 29 grudnia 1989 r. o zatrudnieniu (Dz. U. Nr 75, poz. 446 ze zm.), następnie ustawa z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu (Dz. U. Nr 106, poz. 457 ze zm.), uchyloną następnie ustawą z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (t.j. Dz. U. z 2003 r. Nr 58, poz. 514 ze zm.) - dobrowolne opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne nie sprzeciwiało się uwzględnieniu udokumentowanego zatrudnienia u armatora zagranicznego przy ustalaniu uprawnień emerytalnych ubezpieczonego, zwłaszcza gdy ubezpieczony świadczył pracę u armatorów zagranicznych na podstawie stosunku pracy jako członek załogi statku morskiego, który wykonywał odpłatnie pracę podporządkowaną. Okresy wykonywania takiej pracy powinny zostać ubezpieczonemu zaliczone do okresów pracy w szczególnych warunkach, uprawniających go do emerytury w niższym wieku emerytalnym.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 czerwca 2010 r., II UK 76/10, LEX nr 589880 wskazał, że pod rządami ustawy z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu niezależnie od podstawy zatrudnienia w podmiocie zagranicznym, ubezpieczonego, nawet dobrowolnie, należało traktować jak pracownika. Jeżeli wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, ma on prawo do emerytury z tego tytułu.

Organ rentowy uporczywie prezentuje poglądy prawne, które diametralnie odbiegają od ugruntowanego stanowiska judykatury.

Niesporne jest, iż ubezpieczony podlegał ubezpieczeniu społecznemu i spółka (...) odprowadziła z tego tytułu składki w kraju od 27 czerwca 1990 r. do 27 listopada 1990r. jak również podlegał dobrowolnie ubezpieczeniu społecznemu i odprowadził składki w kraju w okresach: od 1 września 1992r. do 31 grudnia 1992r., od 01 maja 1993r. do 31 sierpnia 1993r., 1-30 listopada 1993r., od 1 lutego 1995r. do 31 lipca 1995r., od 09 czerwca 2005r. do 31 lipca 2005r., 1-31 stycznia 2006r., od 1 marca 2007r. do 31 marca 2008r., od 1 października 2008r. do 25 grudnia 2009r. Powyższe okresy zostały uwzględnione ubezpieczonemu do stażu ogólnego zarówno przy ustaleniu kapitału początkowego (przebyte do 1998r.) oraz przy ustaleniu prawa do emerytury pomostowej (vide: poświadczenie dla celów świadczeń emerytalno-rentowych k. 11 a.r., zaświadczenie o przebiegu ubezpieczenia k. 30, 33, notatka służbowa k. 37, 38, wyliczenie okresów ubezpieczenia k. 39-40 a. KP).

Ubezpieczony domagał się w odwołaniu doliczenia mu do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia od 27 czerwca 1990 r. do 27 listopada 1990r. – pracy u armatora zagranicznego za pośrednictwem (...) spółki z o.o. w W. oraz okresów pracy u armatorów zagranicznych udokumentowanych w książeczkach żeglarskich:

1. od 01 września 1992 r. do 12 grudnia 1992 r.,
2. od 08 maja 1993 r. do 05 sierpnia 1993 r.,
3. od 01 kwietnia 1995 r. do 17 czerwca 1995 r.,
4. od 03 czerwca 2005 r. do 01 sierpnia 2005 r.

5. od 25 sierpnia 2005 r. do 26 listopada 2005 r.,
6. od 15 grudnia 2005 r. do 12 stycznia 2006 r.,
7. od 19 marca 2006 r. do 10 lipca 2006 r.
8. od 14 października 2006 r. do 08 grudnia 2006 r.,
9. od 25 stycznia 2007 r. do 23 marca 2007 r.,
10. od 01 czerwca 2007 r. do 27 lipca 2007 r.,
11. od 30 sierpnia 2007 r. do 28 listopada 2007 r. ,
12. od 13 grudnia 2007 r. do 12 stycznia 2008 r.,
13. od 19 marca 2008 r. do 16 czerwca 2008 r.,
14. od 27 listopada 2008 r. do 31 grudnia 2008 r.,

Sąd Okręgowy powyższe okresy w całości uwzględnił ubezpieczonemu do stażu pracy w warunkach szczególnych, co nie było prawidłowe w odniesieniu do okresu 3-8 czerwca 2005r., za który składka nie została odprowadzona. W konsekwencji Sąd Apelacyjny stwierdził, iż do stażu pracy w warunkach szczególnych, o którym mowa w art. 4 pkt ustawy o emeryturach pomostowych można było zaliczyć ubezpieczonemu wszystkie ww. okresy zatrudnienia z wyjątkiem okresu 03-08 czerwca 20045r., bowiem niesporne było, iż ubezpieczony odprowadzał składki na ubezpieczenie społeczne w kraju dopiero od 09 czerwca 2005r. nieprzerwanie do 25 grudnia 2009r. Z tą korektą Sąd Apelacyjny akceptuje i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne i prawne Sądu I instancji, co czyni zbędnym ich ponowne powoływanie (por. wyrok S.N. z dnia 11 czerwca 1999 r. w sprawie II CKN 391/98, publik. LEX nr 523662). Suma wszystkich ww. okresów (po odliczeniu 3-8 czerwca 2005r.) przekracza 3 lata 1 miesiąc, co łącznie z okresami niekwestionowanymi przez Zakład przekracza wymagane 15 lat stażu pracy w warunkach szczególnych.

Niespornym był fakt, że ubezpieczony w kwestionowanych przez organ rentowy okresach wykonywał pracę na statkach żeglugi morskiej, a takie prace stanowią prace w warunkach szczególnych, o których mowa w poz. 4 „Prace na statkach morskich w żegludzie międzynarodowej i w polskim ratownictwie okrętowym – pracownicy wpisani na listę członków załogi tych statków”, działu VIII „W transporcie i łączności”, wykazu A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.), jak również w załączniku nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych pod poz. 23 „prace na statkach żeglugi morskiej”. Ponadto nie ulega wątpliwości, że z uwagi na specyfikę pracy na morzu, ubezpieczony wykonywał ją stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (odizolowane miejsce pracy, a zarazem miejsce pobytu). W konsekwencji prawidłowym jest przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że okresy te (z wyjątkiem okresu 3-8 czerwca 2005r.) podlegają zaliczeniu do wymaganego przez art. 4 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach. W tych okolicznościach nie było zatem potrzeby prowadzenia dodatkowego postępowania dowodowego mającego potwierdzić fakt wykonywania pracy w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, zwłaszcza że organ rentowy tej okoliczności nie kwestionował w toku postępowania przed Sądem I instancji.

W postępowaniu sądowo-odwoławczym fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie mogą być udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego, a do sądu należy ocena ich wiarygodności (por. wyrok S.N. z dnia 02 lutego 1996 roku w sprawie II URN 3/95, publik. LEX nr 24774). Zaświadczenia wydawane przez upoważnione jednostki kierujące, jak i zaświadczenia o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o którym mowa w art. 51 ustawie o emeryturach pomostowych, w postępowaniu sądowym traktować należy, jako dokumenty prywatne w rozumieniu art. 245 k.p.c., które stanowią dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie

(por. wyrok S.N. z dnia 16 czerwca 2009 r. w sprawie I UK 24/09, publik. LEX nr 518067). Przy niespornym okresie zatrudnienia, wykonywanie pracy w szczególnych warunkach może być udowodnione także zaświadczeniem wystawionym przez upoważnioną jednostkę kierującą obywateli polskich do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych taką jak spółka (...). Zaświadczenie tej jednostki kierującej niewątpliwie bowiem obrazują przebieg zatrudnienia ubezpieczonego u pracodawcy zagranicznego w spornym okresie. Znamionym jest przy tym, że organ rentowy nie podważał wiarygodności zaświadczeń P. i co więcej, na ich podstawie uwzględnił w ogólnym stażu pracy jako składkowy okres wymieniony w tym zaświadczeniu. Dla oceny prawa wnioskodawcy do emerytury pomostowej nie ma zatem przesądzającego znaczenia fakt, że spółki (...) nie można uznać za płatnika składek, o którym mowa w art. 2 ustawy o emeryturach pomostowych oraz za podmiot uprawniony do wystawienia zaświadczenia, o jakim mowa w art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych. Dla uzyskania uprawnienia do emerytury pomostowej istotne znaczenie ma fakt wykazania pracy w warunkach szczególnych, nie jest zaś istotne, czy zaświadczenie o pracy w takich warunkach wystawił płatnik składek będący pracodawcą w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych. W przypadku pracowników kierowanych do pracy za granicą, rolę właściwego i wystarczającego dowodu wykazującego okresy pracy w warunkach szczególnych mogą spełniać odpowiednie zaświadczenia wydawane przez jednostki kierujące obywateli polskich do pracy za granicą (por. wyrok S.N. z dnia 14 maja 2014 r. w sprawie II UK 465/13, publik. LEX nr 1475169).

Wbrew zatem stanowisku organu rentowego Sąd I instancji prawidłowo wskazał, że wnioskodawca nabył prawo do emerytury pomostowej, przy czym na podstawie art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, ponieważ po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3. Zgodnie z art. 4 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych do okresu pracy wykonywanej przed dniem 1 stycznia 1999 r. w warunkach szczególnych zalicza się także ten okres, który kwalifikowany był jako praca w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy emerytalnej.

Pozwany skarżąc wyrok w całości nie wskazał zarzutów zarówno w zakresie prawa procesowego, jak i materialnego odnoszących się do rozstrzygnięcia zawartego w punkcie 2 co uniemożliwia ustosunkowanie się do apelacji w tym zakresie. Słusznie natomiast pozwany zauważył, iż w tym zakresie w uzasadnieniu Sąd I instancji – odmiennie niż w sentencji wskazał, iż nie stwierdził odpowiedzialności pozwanego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Należy podkreślić, iż sąd wiąże rozstrzygnięcie zawarte w wyroku (art. 365 § 1 kpc), a nie w uzasadnieniu, dlatego należało przyjąć, iż Sąd Okręgowy stwierdził odpowiedzialność pozwanego na podstawie art. 118 ust 1a ustawy emerytalnej w związku z art. 28 ust 1 ustawy o emeryturach pomostowych. Sąd Apelacyjny akceptuje ustalenia i ocenę, iż w świetle powołanych przepisów zachodziła podstawa do stwierdzenia odpowiedzialności organu za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w niniejszej sprawie. Wobec niekwestionowania przez Zakład charakteru zatrudnienia ubezpieczonego w spornych okresach i opłacania z tego tytułu składek w kraju, odmowa uwzględnienia jego wniosku – tylko z powodu podważania uprawnienia płatnika do wystawienia zaświadczenia - była bowiem nieuzasadniona.

Reasumując, Sąd odwoławczy stwierdził, iż Sąd I instancji dokonał prawidłowej oceny materiału dowodowego i trafnych ustaleń faktycznych, nie naruszył również prawa materialnego w sposób, który skutkowałby koniecznością zmiany lub uchylecia zaskarżonego wyroku.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji wyroku.

SSA A.Podlewska SSA G.Czyżak SSA A.Urban